POKRAJINSKI MUZEJ KOČEVJE

VODARNA IN ELEKTRARNA MESTA KOČEVJE

1896 – 2018

PREDLOG REKONSTRUKCIJE IN SPREMEMBE NAMEMBNOSTI

VESNA JERBIČ PERKO

Kočevje, december 2018

~LETOVODE~
INLUČI2016

Leto 2016 je občina Kočevje poimenovala Leto vode in luči. Minevalo je namreč 120 let od odprtja vodarne in elektrarne mesta Kočevje, ki je bilo 19. novembra 1896. Kočevje je tako postalo prvo mesto na Slovenskem, ki je imelo javno električno razsvetljavo. Datum označuje začetek javne rabe elektrike na Slovenskem oziroma prvi zametek javnega električnega omrežja v Sloveniji. Zanemariti pa ne smemo dejstva, da je tudi novi kočevski mestni vodovod sodil med prve na tedanjem Kranjskem in je bil gravitacijsko in tehnično zahteven vodni sistem.

Konec 19. stoletja se je odvijala »zlata doba« v razvoju Kočevja. Železnica je omogočila nadaljnji razvoj premogovnika, metna občina pa se je odločila, da je potrebno mesto oskrbeti s kvalitetno pitno vodo. Preden pa so začeli z gradnjo vodarne pa so se odločili postaviti še elektrarno, saj stroji za pogon vodnih črpalk lahko služijo tudi za proizvodnjo električnega toka. Že izdelane načrte Jana Vladimira Hraskyja so zato ustrezno popravili. Uveljavljeno graško podjetje Carl Greinitz Neffen Graz je bilo zadolženo za izvedbo del.

V desetletjih, ki so sledila, sta bila tako oskrba z vodo kot električnim tokom večkrat posodobljeni. Vodarna in elektrarna je delovala do leta 1954, ko so jo ustavili in odstranili stroje. Stavba je služila kot skladišče, šolska delavnica ter avtomehanična delavnica. Ob stoletnici leta 1996 je bila delno obnovljena, rekonstruiran je bil napis ter odkrita spominska plošča. Vpisana je v register nepremične kulturne dediščine pod EŠD 9615 med profano stavbno dediščino z opredelitvijo: Stavba zgrajena leta 1896, v kateri sta bili kočevska vodarna in elektrarna, ki je bila prvo podjetje za distribucijo in javno prodajo električne energije pri nas. Kot rezerva je delovala vse do leta 1954.

Zaradi pomena ne le stavbe, temveč z njo povezanega razvoja mesta, jo je potrebno rešiti pred dokončnim propadom in izginotjem. Poleg nujne adaptacije stavbe (streha, fasada, stavbna oprema, napeljave itd.) je potrebno urediti tudi dostop do nje, nato pa v zgradbo umestiti vsebine, ki bodo ohranjale dediščino, širile vedenje o njej, hkrati pa ne bodo zgolj še ena muzejska postavitev.

Stavba je trenutno v slabem stanju, zaradi dotrajane strehe in posledic zamakanja se je del stropa na stavbi že udrl in zato dostop do vseh podstrešnih prostorov ni mogoč. Na strehi so že začela rasti drevesa. Največji vložek je, kot je navedeno v priloženi dokumentaciji, potreben v sanacijo stavbe. Po njeni rekonstrukciji in spremembi namembnosti je vanjo potrebno umestiti ustrezne vsebine.

PREDLOG VSEBIN PRENOVLJENE STAVBE VODARNE IN ELEKTRARNE

Zaradi zgodovinskega pomena stavbe in neposredne navezave za njen nastanek mora v njej najti prostor vsebina, povezana z razvojem in uporabo elektrike, zaradi prvotne ideje, ki je sploh vodila do njene gradnje, pa ne sme biti izpuščena oskrba z vodo.

Sklop stavb sestavljajo osrednji objekt, prizidek ter pomožni objekt.

PRIZIDEK (cca 64 m^2)

Zaradi slabega stanja ter približanja originalni podobi bi veljalo razmisliti o njegovi odstranitvi.

POMOŽNI OBJEKT (cca 57 m^2 ter kletni prostori cca 19 m^2)

Po sanaciji bi v njem vzpostavili sprejemni prostor z naslednjimi funkcijami: recepcija s trgovino (prodaja vstopnic, promocijskega materiala, literature ipd.), garderoba (garderobne omarice) s klopmi ter avtomati s hrano in napitki. Na prostem pitnik za vodo, ki se neposredno navezuje na prvotno funkcijo stavbe, ter ureditev bližnjega izvira (očiščenje, ureditev poti in postavitev klopi na prostem).

OSREDNJI OBJEKT (klet cca 131 m^2)

Ureditev depojskih, skladiščnih in ostalih pomožnih prostorov.

OSREDNJI OBJEKT (pritličje cca 393 m^2)

Ureditev prostorov za razstavo o razvoju elektrike, opremljeno s zaslonom na dotik, multimedijsko predstavitvijo (film o razvoju in oskrbi z elektriko/vodo), ter ambientalno postavitvijo, ki omogoča prikaz realnega stanja v primeru izpada elektrike (npr. povezava z razmerami ob žledu na Kočevskem – brez odpiranja električnih vrat/prezračevanja/ premikanja žaluzij/polnjenja mobilnika ali računalnika, da o osnovnih življenjskih potrebah sploh ne govorimo), kar bo služilo tudi kot neke vrste »escape room«, primeren za različne starosti obiskovalcev. Prikazana bodo tudi zabavna dejstva o elektriki, alternative za njeno porabo in pridobivanje.

OSREDNJI OBJEKT (mansarda cca 236 m^2)

V mansardi bo del prostora namenjen pedagoški sobi, kjer se bodo izvajale pedagoške vsebine – učne ure, predavanja, delavnice, prikaz poskusov in priložnostne razstave. Del prostorov bo namenjen izvajanju individualnim poskusov na različnih aparatih/pripravah. Vključene bodo

tudi vsebine svetlobnega onesnaževanja ter spremembe bioritma. V mansardi bodo prostori namenjeni tudi prostorom za strokovno osebje (pisarne).

VSEBINE

Program bo namenjen najširšemu krogu obiskovalcev, vsebine in ponudba bodo prilagojene različnim starostnim skupinam (vrtec, diferencirano po triadah osnovne šole, srednja šola ter višje izobraževalne stopnje, odrasli, starejši obiskovalci), programi bodo različni glede na namen obiska (vodstva, delavnice, učne ure, predavanja, poskusi ipd.). Zaradi velikosti stavbe in razporeditve prostorov v njej bo možen sprejem več različnih skupin obiskovalcev naenkrat. Programi bodo prilagojeni osebam s posebnimi potrebami (posebna vodstva, delavnice, velikost/oblika črk ter barva podlage, gibanje obiskovalcev). Pri oblikovanju vsebin se bomo naslonili na strokovne inštitucije s tega področja (npr. Fakulteta za elektrotehniko, TMS, Inštitut Jožef Stefan itd.). K sodelovanju bomo pritegnili tudi lokalna podjetja (prikaz razvoja njihove proizvodnje preko različnih strojev na elektriko). Vsebine bodo prevedene v tuje jezike (sprva angleščina in nemščina).

OBISKOVALCI

V prvem letu se pričakuje cca 3.000 obiskovalcev različnih starostnih skupin (odvisno od termina odprtja), sprva več z lokalnega okolja, nato preko promocije vključitev vseh vzgojno-izobraževalnih ustanov z regije oz. obiskovalcev iz Slovenije in tujine. Pritlični prostori bodo dostopni vsem obiskovalcem, prostori v mansardi pa bodo brez ustreznih tehničnih rešitev nedostopni gibalno oviranim osebam. Možnosti za postavitev dvigala so.

STROŠKI

Ocena stroškov opreme prostora in vsebin 60.000,00 EUR.

Ocena investicije 1.291.736,00 EUR

Skupaj: 1.351,736,00 EUR

PRILOGA:

Ocena vrednosti investicije (R-INŽENIRING PROJEKT D.O.O.)